

РЕЗЮМЕ НА ГОРСКОСТОПАНСКИ ПЛАН 2019 г. НА ТП "ДГС - ПЛОВДИВ"

1. КРАТКО ОПИСАНИЕ НА СТОПАНИСВАНАТА ТЕРИТОРИЯ

ТП "Държавно горско стопанство - Пловдив" /ТП "ДГС - Пловдив"/ е териториално поделение към „Южноцентрално държавно предприятие – гр.Смолян”, създадено на основание Закона за горите през месец юни – 2011 година, със седалище и адрес на управление – гр. Пловдив, бул. "Шести септември" №93, общ. Пловдив, обл. Пловдив.

Територията му обхваща площи предимно в Централните Родопи и отчасти в Горнотракийската низина. На север то граничи с ТП "ДГС - Хисар", на запад с ТП "ДГС - Пазарджик" и ТП "ДЛС - Тракия", на югозапад с ГСУ „Тъмраш” на ТП "ДЛС - Тракия", на юг с ТП "ДГС - Асеновград" и ТП "ДГС - Акад. Николай Хайтов" и на изток – с ТП "ДЛС - Тракия" и ТП "ДГС - Асеновград".

В административно отношение, територията на стопанството е част от Пловдивска област и се числи към Регионална дирекция по горите /РДГ/ - гр. Пловдив. Стопанството не е самостоятелен стопански субект, подчинено е на Директора на "Южноцентрално държавно предприятие" – гр. Смолян.

По Горскостопански план 2019 г., общата площ и на ТП "ДГС - Пловдив" е 25497,7 ха, разпределена по вид собственост, както следва:

- държавна собственост - 13 004,8 ха
- общинска собственост - 7 729,2 ха
- собственост на физически лица - 4 108,2 ха
- собственост на юридически лица - 200,6 ха
- друга собственост - 454,9 ха

2. ФИЗИКО – ГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ НА СТОПАНИСВАНАТА ТЕРИТОРИЯ РЕЛЕФ

В морфографско отношение, релефът в района на стопанството, обхваща западната част на Рило – Западноропското сводово – блоково издигане и малка част от Централно – средногорската морфоструктура (Горнотракийската низина). По–голямата част от горските комплекси (над 90%) заемат северните склонове на Западните Родопи – дяла „Чернатица”, който представлява огромен наклонен на изток блок, дълбоко нарязан от сложна долинна система. Горите от горските територии, намиращи се в Тракийската низина, заемат малко над 5% от площта на стопанството.

Таблица № 1

Разпределение на дървопроизводителната площ по наклон на терена

Степен на наклон	Равно 0 – 4°	Полегато 5 – 10°	Наклонено 11 – 20°	Стръмно 21 – 30°	Мн. стръмно Над 30°	Общо
Хектари	1439,9	1713,6	7174,1	10627,9	2646,2	23601,7
Проценти	6,1	7,3	30,4	45,0	11,2	100,0

Преобладаващото разположение на горските площи по северните склонове на Западните Родопи определят преимуществото на сенчестите изложения – 62% от дървопроизводителната площ на стопанството. В низинната част, наклонът е предимно в югоизточната посока на основния наклон на Горнотракийската низина.

Таблица № 2

Разпределение на дървопроизводителната площ по изложение на терена

Изложение	Площ (ха)	%
Север	3760,9	15,9
Изток	2606,1	11,0
Запад	2694,3	11,4

Юг	1770,5	7,5
Североизток	4504,6	19,2
Югоизток	2756,5	11,7
Югозапад	1804,4	7,6
Северозапад	3704,4	15,7
Общо		100,0

Превишенията на територията на ТП "ДГС - Пловдив" са значителни – над 1600 м. Средната надморска височина е около 1050 м. Най – високата точка се намира в ГСУ Бойково – с надморска височина 1658 м. Крайречната ивица на река Марица обхваща много обширен район със средна надморска височина 150 м, като най-ниската точка е със 142 м н.в.

ПОЧВИ

На територията на ТП "ДГС - Пловдив", голямото разнообразие в петрографския състав определя и значително почвено разнообразие. Влияние върху образуването на различните типове почви са оказали и значителната денivelация, акумулативната дейност на водните течения и различните растителни формации. Срещат се пет основни почвени типа – канелени горски , кафяви горски , чернозем – смолници, хумусно – карбонатни и наносни.

Таблица № 3

Разпределение на дървопроизводителната площ по почвени типове и подтипове

Почвени типове	тв.плитка	плитка	ср.дълбока	дълбока	мн.дълбока	Общо	%
	Хектари						
алувиална наситена	-	-	-	465,3	-	465,3	2,0
алувиална ненаситена	-	-	-	69,6	-	69,6	0,2
смолница обикновена	-	-	4,3	637,3	-	641,6	2,7
канелена горска обикновена	34,2	886,2	2281,8	163,0	-	3365,2	14,3
канеленовидна смолница	-	-	-	299,5	-	299,5	1,3
кафява горска ненаситена	94,4	578,0	10065,2	3990,9	-	14728,5	62,4
кафява горска наситена	-	86,1	1057,4	147,6	-	1291,1	5,5
рендзина обикновена	204,7	1522,0	1013,9	0,3	-	2740,9	11,6
Всичко	333,3	3072,3	14422,6	5773,5	-	23601,7	100,0
%	1,4	13,0	61,1	24,5	-	100,0	

ГЕОЛОЖКИ СТРОЕЖ И ПЕТРОГРАФСКИ СЪСТАВ

Геоложкият строеж и петрографски състав на района е много разнообразен. ТП "ДГС - Пловдив" попада в Рило-Западноропската морфоструктурна област. Характерно за района е, че наред със старата кристалинна основа на масива, се разкриват и по-млади образувания, лежащи върху старите скали. В градежа на Западните Родопи преобладават старите плутонични скали – кристалинни шисти и мрамори, но има и обширни лавни покривки и палеогенни наслаги.

Таблица № 4

**Разпределение на дървопроизводителната площ по тип основна скала
общо за инвентаризираната площ**

Основна скала	Площ	
	ха	%
Варовик	3746,6	15,9
Мрамор	487,8	2,1
Гранит	418,3	1,8
Кристалинни шисти	17157,2	72,6
Чакъл	1791,8	7,6
Всичко	23601,7	100,0

КЛИМАТИЧНИ УСЛОВИЯ

Според класификационната схема на Събев и Станев „Климатични райони на България и техният климат“ – 1963 година, територията на ТП "ДГС - Пловдив" попада в Европейско – континенталната климатична област – Преходно – континенталната климатична подобласт и обхваща три климатични района, а именно:

- **Климатичен район на Източна Средна България (западна част)** - този район е обширен, но обхваща малка част от стопанството. Климатът е доста топъл. Зимата е мека, а пролетта започва рано и е сравнително топла, лятото е горещо, а есента е по-топла и от пролетта. Средната температура за януари е около 0°. Снежната покривка не е устойчива и се задържа за кратко време - 15-20 дни годишно. Средната годишна сума на валежите е 500-610 мм. Вегетационния период е 6,5-7 месеца.

- **Северородопски нископланински климатичен район** - този климатичен район заема северните склонове на Централните Родопи от 500 до 1000 м н.в.. Пролетта настъпва по-късно и е сравнително хладна, лятото също е относително хладно, есента и в този район е по-топла от пролетта, а зимата е по-студена, като средните температури за януари са от 0° до -2°. Снежната покривка е по-устойчива и се задържа от 40 дни в по-ниските части до 60-70 дни в най-високите части. Средната годишна сума на валежите е 755-855 мм. Вегетационния период е 5,5-6 месеца.

- **Планински климатичен район** - този район заема най-високите части на стопанството над 1000 м н.в. Снежната покривка е устойчива и се задържа от 70 до 200 дни годишно. Средната температура за януари е от -2° до -3°, като в най-високите части спада под -6° до -8°. Пролетта настъпва с голямо закъснение, лятото е късо и хладно, есента е по-топла и суха в сравнение с пролетта. Средната годишна сума на валежите е около 900-970 мм. Вегетационния период е 4,5-6 месеца.

ХИДРОЛОЖКИ РЕСУРСИ

Районът на ТП "ДГС - Пловдив" се отличава с голяма гъстота на хидрографската мрежа - 1,65 км/км² площ. Всичките водни течения се намират във водосборния басейн на река Марица. Река Марица пресича стопанството от запад на изток през Пловдивското поле. Дължината, с която пресича стопанството е около 42 км. Реката приема следните притоци:

1) Десни притоци

- Тъмрашка река - извира в подножието на връх Модър и тече в севера посока. Дължината ѝ от извора до вливането ѝ в р. Марица е около 34 км. В планинската част на реката бреговете са много стръмни, често с отвесни скали. В равнинната част, при навлизане на реката в Пловдивското поле бреговете ѝ са ниски и подриваеми без изразен пороен характер. Леглото ѝ е каменисто с много прагове и водопади. Дебитът на реката е сравнително постоянен, но през август - септември силно намалява. Водите на р. Тъмрашка са каптирани и се използват за водоснабдяване на гр. Пловдив. Нейни притоци са Чуренска река, Ситовска река, Бойковска река и Пепелашка река.

2) Леви притоци

- Река Стряма - най-големия ляв приток на р. Марица. Има постоянен воден дебит и средният ѝ годишен отток за района е 9,4 м³/сек. Най-високите ѝ води обикновено са през април - май, а най-ниските през август - септември. Леглото ѝ е песъчливо, а бреговете ѝ са стабилизирани с диги. При преминаването си през Горнотракийската низина тя губи голяма част от водите си, които се използват за напояване.

- Река Пясъчник - леглото ѝ е с малък наклон разделено на няколко ръкава, които са пресечени от напоителни канали. Влива се в р. Марица близо до гр. Пловдив. Дебитът ѝ се регулира от изпускателя на язовир Пясъчник, а нуждата от напояване определя и количеството вода, което протича през различните сезони.

С оглед максималното използване на неравномерния речен отток, главно за нуждите на напояването на обработваемите земи, но и за питейно-битово водоснабдяване, в недалечното минало на територията на ТП "ДГС - Пловдив" е било разгънато значително по мащаб хидростроителство. В полската част на стопанството са построени мрежа от напоителни канали, помпени станции и микроязовири, а в планинската част - каптажи и открити речни водохващания.

3. ОПИСАНИЕ НА ДЪРВЕСНИТЕ И НЕДЪРВЕСНИТЕ РЕСУРСИ ДЪРВЕСНИ РЕСУРСИ

Според горскорастителното райониране на България, територията на ТП "ДГС - Пловдив" попада в Тракийската горскорастителна област – подобласти Западни Родопи и Горна Тракия.

Вертикалната зоналност на горската растителност и разпределението и по формации е както следва:

Т – I – Долен равнинно – хълмист и хълмисто – предпланински пояс на дъбовите гори (0 – 700 м. н.в.)

Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0 – 700 м. н.в.) – Т – I – I – естествените насаждения в подпояса на крайречните гори са предимно смесени от бяла върба, бяла и черна топола и черна елша. Насажденията са с неравномерен строеж, като често пълнотата им варира значително. Произходът им е семенен или издънков.

Подпояс на равнинно – хълмистите дъбови гори (0 – 500 м. н.в.) – Т – I – 2 – тук преобладават издънковите насаждения – над 80 % от общата му площ. Основните дървесни видове, даващи облика на естествената растителност в този подпояс са дъбовете – зимен дъб, благун, цер и космат дъб. Под склопа на част от естествените насаждения келявият габър е образувал подлес, заемащ до 50% от площите.

Културите създадени в този подпояс са предимно борови, като най – голямо участие имат черборовите култури. В този подпояс са създадени и по-голяма част от акациевите култури и издънкови насаждения от акация.

Подпояс на хълмисто – предпланинските смесени широколистни гори (500 – 700 м. н.в.) – Т – I – 3 – естествената растителност заема над 80% от този подпояс. И тук основните дървесни видове са дъбовете, като преобладава зимния дъб. В състава на неговите насаждения с по 2-3 участват сребролистна липа, габър, бук, полски клен, мъждрян.

Под склопа на насажденията на места се развива подлес, предимно от келяв габър и мъждрян, който заема от 10 до 60 % от площите им.

При благоприятни условия, на места се е появил жизнен подраст от зимен дъб, габър, сребролистна липа или бук.

Културите са предимно бялборови и черборови. Растежът им е сравнително добър за условията при които се развиват .

Т – II – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни (700 – 2000 м. н.в.)

Подпояс на нископланинските гори от горун , бук и ела (700 – 1200 м. н.в.) – Т – II – I – естествената растителност е представена основно от чисти и смесени букови насаждения, които заемат над 60 % от площта на подпояса. В зависимост от изложенията и надморските

височини в по-ниските части на подпояса се срещат горунови насаждения, а в по-високите райони се появяват и иглолистни насаждения.

Насажденията с преобладание на зимен дъб се срещат предимно на припечните склонове, при по-ниски надморски височини и на канелени горски почви. Те са предимно издънкови, чисти или смесени с бук, габър, сребролистна липа и други.

По – голямо значение в подпояса имат семенните букови насаждения, които са в добро състояние и показват висока производителност. С добра производителност се отличават и издънковите букови гори, които макар и по-млади са широко разпространение на територията на стопанството.

От иглолистните преобладават бялборовите и на места смесените елово – бялборово – буковите насаждения. По – рядко се среща смърч. Те, също като буковите насаждения, показват много добра производителност - I – II бонитет. Общото и здравословното състояние на насажденията също е добро.

Основните дървесни видове, от които са създадени повечето култури отново са иглолистните, като белия бор заема над 80 % от всички създадени в подпояса култури. По – рядко е залесявано със зелена дугласка и смърч.

Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч (1200 – 1700 м. н.в.) – Т – II – 2 – естествената растителност в този подпояс се състои най – вече от иглолистни дървесни видове. Белият бор заема около 70 % от площите и показва много добър растеж и производителност. Елата и смърча в този подпояс участват предимно в смесени насаждения заедно с белия бор, бука и единично черен бор, ива, явор и други.

При културите основният дървесен вид е белия бор. Те са в добро състояние и почти не страдат от снеголоми и суховършия. Смърчовите култури са създадени в много гъсти схеми, но въпреки това растежът им е много добър.

Единично се срещат чисти култури от зелена дугласка и ела.

Подпояс на горнопланинските смърчови гори (1700 – 2000 м. н.в.) – Т – II – 3 – естествената растителност е представена почти изцяло от чисти и смесени с бял бор смърчови насаждения. Единично се срещат и бялборови насаждения. Те са в добро и средно общо и санитарно състояние и средна производителност.

Културите заемат около 10 % от площта на подпояса и са съставени основно от смърч. Състоянието им е много добро.

Таблица № 5
Разпределение на залесената площ - ДГТ по дървесни видове и стопански класове

Дървесен вид	ББВ	ББСрН	ЧБСрН	СВ	ЕВ	ИШВ	ИК	БВ	БСр	ДСрН	Т	БВП	БСрНП	ДСрНП	СмСрНП	А	Н	Всичко	%
бк	156,8	219,5	2,9	4,6	40,8	87,1	1,1	1391,3	318,4	8,7		1697	112,9	133,9	16,6		1,8	4193,4	35,2
бб	1380,5	1348,8	19,6	46,5	5,4	76,7	57,5	199,3	30,8	0,3		153,4	8,2	17,2	2,7	1,6	3,6	3352,1	28,1
зdb	3,8	16,2	5,7			0,6	12,7	0,7	13,6	24,8		124,3	17	858	52,1	0,2	46,5	1176,2	9,9
кгбр							4,6							30,8	65,6		448,7	549,7	4,6
кdb		0,2					19,6			3,5		3,3	6	38,3	287,5	0,5	77,6	436,5	3,7
чб	5,7	17,2	83,5			5,2	229,1		0,8	0,3		1,6	1,5	9,4	4,2	1,8	7,1	367,4	3,1
см	67,4	70,6	3,2	170,6	0,8	33	0,1	13	1,4	0,2		1,2	0,1					361,6	3,0
бл							14,1			10,5				211,9	33	5,4	2	276,9	2,3
ела	4,8	18,1		2,6	117,7	72,3		54,3	5,1									274,9	2,3
ак							6,7			2,7	2,7			4,4	13,7	216,9	2,7	249,8	2,1
мжд			0,1				5,7			0,7				13,5	14,1	1,9	57,9	93,9	0,8
тп I-214											93,1				0,1	0,5		93,7	0,8
цр							0,3			5,5				8,8	65,8	2,4		82,8	0,7
трп	2	8,1					0,2	11,9	3,4	6,6		27,9	0,1	2,8	1,4	0,2		64,6	0,5
чтп											35,9						7,6	43,5	0,4
вгбр		0,2	0,1				1,2					2,1	1,1	10,2	14,7	0,5	3,8	33,9	0,3
лdb										23				4	3,9	2,5		33,4	0,3
гбр		1,8					0,8		2,3	0,5		1,3		8,8	13,4		1,5	30,4	0,3
тп I-45/51											29,9							29,9	0,3
срлп							6			5,5				14,7	2	0,3		28,5	0,2
бряст										1,9	1,9			0,5	21	1,3		26,6	0,2
бврб										0,8	20,4				1,6			22,8	0,2
здгл		6,3		0,2			4,9					1,4			0,1			12,9	0,1
ива		9										1		0,7				10,7	0,1
бтп											9				0,4			9,4	0,1
аткдр							2,9			5								7,9	0,1
клен													0,9	3,8	1,8			6,5	0,1

брз	0,1	5,1					0,4			0,1						0,2		5,9	0,0
тп Agathe											5,7							5,7	0,0
орех										2,9	0,7				0,1	1,2		4,9	0,0
гл															0,5	4,2		4,7	0,0
челш										2,7	0,9				0,9			4,5	0,0
пяс										2,5						1,6		4,1	0,0
амяс										2,3								2,3	0,0
дрлп														0,4			1,5	1,9	0,0
чдб							0,3			1,1								1,4	0,0
пляс										0,4						0,8		1,2	0,0
мекиш															1,1			1,1	0,0
хкдр										0,9								0,9	0,0
тп Regenerata																0,5		0,5	0,0
айлант																0,3		0,3	0,0
ичнр										0,1								0,1	0,0
ОБЩО:	1621,1	1721,1	115,1	224,5	164,7	274,9	368,2	1670,5	375,8	114,5	200,2	2014,2	147,8	1371,4	618,3	252,4	654,7	11909,4	100,0

Таблица № 6
Средни таксационни показатели по видове гори за горите държавна собственост

Вид гора	Залесена площ	Средна възраст		Среден бонитет	Средна пълнота	Среден запас на 1 ха	Среден прираст на 1 ха	Общ среден прираст	Общ дървесен запас		Надлесни запас	
		%	години						без клони	с клони	без клони	с клони
1.1 - Естествени гори от бял бор	2843,0	24,1	88	II (2,4)	0,77	335	4,20	11950	951845	1102390	847	980
1.2 - Култури от бял бор в естеств. зона на разпростр.	499,2	4,2	40	III (3,3)	0,88	218	5,28	2638	108950	132075	166	195
1.3 - Култури от бял бор – извън естеств. зона на разпростр.	58,8	0,5	43	IV (4,1)	0,80	167	3,88	228	9825	12050	-	-
2.1 - Естествени гори от черен бор	111,2	0,9	77	III (2,9)	0,68	249	3,53	392	27695	33035	26	35
2.2 - Култури от черен бор в естеств. зона на разпростр.	3,9	-	44	IV (3,6)	0,87	219	4,87	19	855	1055	-	-
2.3 - Култури от черен бор – извън естеств. зона на разпростр.	294,2	2,5	48	IV (3,9)	0,81	208	4,39	1293	61270	75190	8	10
3.1 - Естествени гори от смърч	200,9	1,7	93	II (2,2)	0,69	392	4,71	946	78690	91195	367	415
3.2 - Култури от смърч в естеств. зона на разпростр.	23,6	0,2	49	II (1,6)	0,92	320	6,31	149	7555	8935	52	60
3.3 - Култури от смърч – извън естеств. зона на разпростр.	0,1	-	30	I (1,0)	0,90	150	10,00	1	15	15	-	-
4.1 - Естествени гори от обикновена ела	162,8	1,4	105	II (2,1)	0,52	430	5,39	878	69950	80900	28	40
4.2 - Култури от об. ела в естеств.а зона на разпростр.	1,9	-	40	III (3,2)	1,00	137	3,68	7	260	340	-	-
5 - Смесени иглолистни и игл.-шир. гори-естествени	274,9	2,3	94	II (2,2)	0,68	373	4,64	1276	102465	118805	237	275
9 - Култури от чужди иглолистни видове	15,1	0,1	38	III (2,5)	0,88	270	6,69	101	4080	4840	-	-
10.1 - Семенни букови гори	2041,8	17,1	95	II (2,2)	0,74	337	4,00	8166	687135	785930	195	225
11.1 - Семенни термофилни букови гори	4,5	-	105	II (2,4)	0,58	264	2,67	12	1190	1360	-	-
12.1 - Семенни гори от зимен дъб	29,4	0,2	89	IV (4,0)	0,77	209	2,65	78	6150	7680	-	-
13.1 - Естествени семенни смесени дъбови гори	4,7	-	79	III (3,0)	0,53	177	2,55	12	830	980	-	-
13.2 - Култури от дъбове	57,3	0,5	19	IV (3,6)	0,79	44	2,04	117	2515	3355	10	10

16.1 - Естествени крайречни гори	55,4	0,5	33	III (2,6)	0,58	131	4,51	250	7265	8190	-	-
16.2 - Култури от хибридни тополи и др. бързораст. видове	152,6	1,3	11	II (1,6)	0,71	124	9,82	1498	18925	21945	-	-
20.1 - Естествени липови гори	2,1	-	50	IV (3,8)	0,90	152	2,86	6	320	360	-	-
22.2 - Култури от бреза	0,1	-	50	III (3,0)	0,50	100	-	-	10	10	-	-
23.1 - Издънкови термофилни букови гори	88,1	0,7	68	II (2,3)	0,80	193	2,81	248	16990	19355	-	-
23.2 - Издънкови букови гори	2083,9	17,5	78	II (1,6)	0,82	243	3,26	6799	506020	574300	132	150
23.3 - Издънкови гори от зимен дъб	1008,2	8,5	66	IV (3,8)	0,80	136	2,10	2116	137540	152790	14	20
23.4 - Издънкови смесени дъбови гори	885,1	7,4	50	V (4,7)	0,70	58	1,22	1081	51110	56685	49	70
23.5 - Издънкови церови гори	62,1	0,5	70	IV (4,0)	0,67	121	1,74	108	7480	8120	-	-
23.6 - Издънкови гори от обикновен габър	24,3	0,2	70	IV (3,7)	0,69	115	1,65	40	2785	3280	-	-
23.7 - Естествени гори от трепетлика	9,5	0,1	57	II (2,2)	0,85	245	3,79	36	2330	2580	-	-
24 - Гори от акация	252,4	2,1	20	IV (4,1)	0,79	46	2,09	527	11500	12360	66	90
25 - Гори от келяв габър	654,7	5,5	51	V (4,9)	0,71	21	0,42	278	13810	15575	7	10
27 - Орехови култури	3,6	-	60	III (2,6)	0,50	122	1,94	7	440	540	-	-
ОБЩО	11909,4	100,0	74	III (2,8)	0,76	243	3,46	41258	2897800	3336220	2204	2585

ДАНИ ЗА РАСТЕЖА И ВЪЗОБНОВЯВАНЕТО

На територията на ТП "ДГС - Пловдив" естественото възобновяване на насажденията – иглолистни, широколистни високостъблени и издънкови за превръщане в семенни, протича различно в зависимост от типа месторастене и свързаните с него релефни, почвени и климатични особености. Добре се възобновяват високопродуктивните насаждения формирани на богати и свежи до влажни месторастения. Сравнително по-трудно се възобновяват насажденията на средно богати и свежи или свежи до сухи месторастения.

Общата залесена площ на ТП "ДГС - Пловдив" е 23703 ха или 93,0 % от цялата площ на стопанството. Насажденията с естествен произход заемат 89% от общата залесена площ.

Държавната горска територия е 13004,8 ха, от която 11909,4 ха е залесената площ.

- Общия запас (без клоно) на ДГТ е 2905034 м³.

- Среден запаса на 1 ха за ДГТ - 244 м³/ха.

- Средния годишен прираст на 1 ха за ДГТ - 3,49 м³/ха.

- Средната възраст на ДГТ в обхвата на стопанството е 74 г.

- Средната пълнота на ДГТ в обхвата на ТП "ДГС - Пловдив" е 0,76.

- Средния бонитет на ДГТ - III /трети/.

4. ЦЕЛИ ПРИ СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРАТА:

Увеличаване продуктивността на гората и подобряване на нейните защитни, водоохранни и рекреационни функции. При набиране на ползването в тези гори се е съблюдавал основно принципа, че те нямат толкова дърводобивно значение, колкото

опазването и съхраняването на техните защитни и рекреационни функции и запазването на уникалността на защитените територии. Предметът на дейност на поделението е:

- изпълнение на горскостопанските планове за горските територии - държавна собственост;
- изпълнение на ловностопанските планове в държавните горски стопанства;
- изпълнение на поддържащи и/или възстановителни дейности в горски територии държавна собственост, предвидени в планове за управление на защитени територии;
- организиране и провеждане на мероприятия по защита на горските територии държавна собственост;
- организиране и провеждане на противоерозионни мероприятия;
- поддържане разнообразието на екосистемите и опазване на биологичното разнообразие в тях;
- организиране и възлагане на проектирането и строителството в горите и земите в горските територии - държавна собственост;
- създаване на нови гори;
- опазване на горските територии;
- предоставяне и извършване на обществени услуги.

5. ПОЛЗВАНЕ ЗА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ НА ЛУП /ГСП/, ГОДИШНО ПОЛЗВАНЕ И ОБОСНОВКА ЗА ОБЕМА НА ГОДИШНОТО ПОЛЗВАНЕ

Средногодишното ползване по ГСП 2019 г. на ТП "ДГС - Пловдив" от държавната горска територия възлиза на 30903 м³ стояща маса – 25522 м³ лежаща маса на площ 524,0 ха.

Размера на средногодишното ползване по ГСП на стопанството се намалява със следните количества:

- временно недостъпни – средногодишно ползване 5404 м³ стояща и 4477 м³ лежаща на площ 118,6 ха.

Реалния фонд, в който ТП „ДГС - Пловдив” може да работи се равнява на 25499 м³ стояща маса - 21045 м³ лежаща.

Средногодишно ползване в куб. м.

От възобновителни сечи	13149 куб. м.	51,6 %
От отгледни сечи	12350 куб. м.	48,4 %
От други сечи	0	0 %
Всичко	25499 куб. м.	100,0 %

Средногодишно ползване по площ, ха

Възобновителни сечи	148,6 ха	36,7 %
Отгледни сечи	256,8 ха	63,3 %
Други сечи	0 ха	0 %
Всичко	405,4 ха	100,0 %

6. ЗАЛЕСЯВАНЕ

По ГСП от 2019 г. са предвидени за залесяване общо 1155 дка за десетилетието. По показатели са разделени както следват: зрели невъзобновени – 1003 дка; ново залесяване – 141 дка; попълване на редини – 2 дка, възстановяване на гори - 9 дка.

Средногодишното залесяване по ГСП 2019 г. възлиза на 115 дка.

7. НЕДЪРВЕСНИ ГОРСКИ ПРОДУКТИ

Паша

В горските територии държавна собственост на ТП ДГС "Пловдив" разрешената за паша на едър и дребен добитък площ е 3719.6 ха. Пашата се забранява на 9285.2 ха План за паша е разработен по землища и приложен в кратките записки на горскостопанските участъци. В него е указано в кои отдели и подотдели не се допуска паша. Блоковете за паша са съобразени с местата, където всяка година се изкарва добитъка от близките села.

Добив на сено

Предвиденото количество за добив на сено по ГСП е 7 тона средногодишно.

Добив на горски плодове, гъби и билки

От държавните горски територии е възможно да се добиват средногодишно 10 тона диворастващи гъби. Предвидено е да се събират билки - риган, кантарион, мащерка и др., средногодишно по 4 тона и горски плодове (горски ягоди, боровинки) по 3 тона средногодишно.

8. ЛОВНО СТОПАНСТВО

Общата ловностопанска площ в района на дейност на ТП "ДГС - Пловдив" е 119994.1 ха, като 25496.3 ха се причисляват към горския фонд.

На територията на стопанството лолуват ловни дружинки от три сдружения:

СЛРД „Сокол” – гр. Пловдив

Сдружението, заемащо най-голям дял от ловната територията на стопанството. Членуващите ловни дружинки са: ЛД „Куклен”, ЛД „Брестник”, ЛД „Белашица”, ЛД „Марково”, ЛД „Извор”, ЛД „Ситово”, ЛД „Бойково”, ЛД „Първенец”, ЛД „Храбрино”, ЛД „Брестовица”, ЛД „Прослав”, ЛД „Стамболийски”, ЛД „Ново село”, ЛД „Цалапица”, ЛД „Костиево”, ЛД „Царацово”, ЛД „Войсил - Бенковски”, ЛД „Труд”, ЛД „Калековец”, ЛД „Войводиново”, ЛД „Скуtare”, ЛД „Рогош”, ЛД „Маноле”, ЛД „Ясно поле”, ЛД „Граф Игнатиево”, ЛД „Строево”, ЛД „Царимир”, ЛД „Голям Чардак”, ЛД „Малък Чардак”, ЛД „Любен”, ЛД „Драгомир”, ЛД „Коматево - Възстанически”, ЛД „Ягодово”, ЛД „Крумово”.

ЛРС „Съединение – 1906” – гр. Съединение

В това сдруженията членуват общо 7 ловни дружинки, лолуващи на територията на стопанството. Те са: ЛД „Съединение-69”, ЛД „Съединение-70”, ЛД „Съединение-71”, ЛД „Правище”, ЛД „Неделево”, ЛД „Церетелево”, ЛД „Найден Герово”.

ЛРД „Сокол – Асеновград” – гр. Асеновград

Това сдружение участва само с две ловни дружинки – ЛД „Добралък” и ЛД „Яврово”.

„Рента груп – Еко хотел Здравец” ЕООД

Ловните територии в ДУ „Бяла черква“ се стопанисват от "Рента груп - еко хотел Здравец" ЕООД и са отдадени по реда на чл.36, ал.1 и 2 от Закона за лова и опазването на дивеча чрез провеждане на конкурс.

„Ми хънт“ ЕООД

Ловните територии в ДУ „Добралък“ се стопанисват от "Ми хънт" ЕООД и са отдадени по реда на чл.36, ал.1 и 2 от Закона за лова и опазването на дивеча чрез провеждане на конкурс.

9. СГРАДИ И ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО

През десетилетието 2019-2028 година не се предвижда изграждането на нови сгради на територията на ТП ДГС ”Пловдив”. Наличните сгради не са в добро състояние и имат нужда от ремонти, за което са предвидени 120 000.00 лева. Пътната мрежа в ТП ДГС ”Пловдив” е добре развита. По-голяма част от горските пътища са земни, които своевременно се ремонтират и поддържат. Необходимо е извършването на текущ ремонт и поддръжка на съществуващите горски пътища.

10. УПРАВЛЕНИЕ И ОПАЗВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

На територията на ТП „ДГС – Пловдив” са обособени девет охранителни участъка, като границите им и големината на територията им са определени със заповед на директора на стопанството.

Опазването обхваща опазването на горите от пожари, незаконна сеч, незаконна паша, незаконно строителство и други, като включва всички законосъобразни действия на горските служители за предотвратяване на нарушенията свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите.

За поддържане на доброто състояние на гората е необходимо системно наблюдение за поява на вредители и своевременна борба с тях, а също така и своевременно изваждане на сухата и паднала дървесина.

11. ПРОТИВОПОЖАРНО УСТРОЙСТВО И МЕРОПРИЯТИЯ

Мероприятия за противопожарно устройство на горите

За предотвратяване появата на пожари и за бързото им локализиране и ограничаване при евентуално възникване са предвидени противопожарни съоръжения и различни мероприятия.

Барьерни прегради – това са линейни обекти с ширина над 10 м – естествени прегради на огъня – реки, пътища, просеки. Те могат да бъдат използвани и вместо минерализовани ивици. На територията на ТП “ДГС Пловдив”, ролята на бариерни прегради играе теченията на реките

Лесокултурни прегради – могат да бъдат специално проектиране за целта съоръжения или съществуващи съоръжения - просеки, камионни пътища и дълбоки дерета с ширина поне 4 м. Съществуващите лесокултурни прегради са 376,6 км, а през десетилетието се предвижда изграждането на нови 22.3 км.

Минерализовани ивици – линейни обекти, с ширина от 1,5 до 4 м, като почвената покривка и постилка се отстраняват до минералния слой. Съществуващите минерализовани ивици са 22,6 км, като всяка година се извършва поддръжка средно на 22 630 л. м. съществуващи минерализовани ивици. Не се предвижда направата на нови минерализовани ивици.

Санитарни ивици – предвидени са в комбинация с минерализовани ивици за отделянето на насаждения или горски масиви от шосетата и жп линии преминаващи през тях, земеделски земи, пасища, населени места или вилни зони, места за спиране и паркиране и дворни места.

Пътища за движение на противопожарна техника.

От съществуващата пътна мрежа в ТП “ДГС Пловдив” достъпни за движение на противопожарни автоцистерни са автомобилни пътища земни и с настилка общо 228.6 км. Също така може да се използват и шосетата в горските територии, които имат обща дължина 101.3 км. Предвидено е просветление на ширина 3 метра на автомобилни пътища земни и с настилка.

Водоизточници за нуждите на опазването на горите от пожари.

в горските територии възможните за зареждане на противопожарни автоцистерни места са 11 броя.

В населените места има и противопожарни кранове , които също могат да се използват в случай на нужда , тъй като разстоянията до горските комплекси не са големи.

Стационарни наблюдателни пунктове.

Към горските територии има добра видимост от околните населени места, обекти за отдих и пътищата, преминаващи през горските масиви. Затова не се предвижда изграждането на противопожарни наблюдателни кули. Предвижда се направа направа на две Автоматични Наблюдателни Станции (АНС) по Процедура чрез подбор BG 06RDNP001-8.003 по Подмярка 8.3 ”Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ от Мярка 8 „Инвестиции в развитите горски територии и подобряване на жизнеспособността на горите“ от Програма за развитие на селските райони за периода 2014–2020 година.

Бариели на горските автомобилни пътища

Проектирани по ГСП и изпълнени са 3 бр. бариели на горските автомобилни пътища.

Табели с противопожарно съдържание

Предупредителни табели с противопожарно съдържание е предвидено да се поставят съгласно нормативните изисквания - общо за ДГС „Пловдив“ на 270 места.

Места за палене на огън и места за паркиране

На територията на ДГС „Пловдив“ има съществуващи 8 места за палене на огън. Не се предвижда изграждане на нови.

На територията на ТП “ДГС Пловдив” има обособени места за паркиране, при нужда може да се използват и други.

Депа за противопожарен инвентар

На територията на ДГС „Пловдив” съществуват 4 бр. депа за противопожарен инвентар, които са оборудвани съгласно нормативните изисквания

Устройване на площадки за кацане на вертолет

На територията на ДГС „Пловдив” няма съществуващи хеликоптерни площадки, но района е достъпен по наличната пътна мрежа. Не се предвижда изграждане на специални площадки за кацане на авиационна техника.

12. ПРИРОДОЗАЩИТЕН СТАТУС НА РАСТИТЕЛНИ И ЖИВОТИНСКИ ТАКСОНИ

На територията на ТП "ДГС - Пловдив" са установени следните растителни видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство:

Родопско енъовче (*Galium rhodopeum Velen.*) - Видът е балкански ендемит, терциерен реликт, включен е в ЗБР и Червена кига на България т. 1 с категория „застрашен”.

Родопска горска майка (*Lathraea rhodopaea Dingler*) - Включен в Приложение 1 на ЗБР, балкански ендемит.

Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii Hooker f.*) - Видът фигурира в Червена книга на Р. България т. 1 (Пеев и др. /ред./ 2011) с категория „застрашен”.

Стрибъриева ведрица (*Fritillaria stribrnyi Velen.*) - Видът е балкански ендемит, включен е в ЗБР и Червена кига на България т. 1.

Установени са и следните животински видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство:

Видра (*Lutra lutra*) - застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2; Закон за биологичното разнообразие, Приложение 2 и 3; Бернска конвенция, Приложение II; CITES, Приложение I; IUCN, категория уязвим.

Кафява мечка (*Ursus arctos*) - Защитен вид, включен в Червена книга на България т. 2 с категория рядък; Закон за биологичното разнообразие, Приложение 2 и 3; Бернска конвенция, Приложение II; CITES, Приложение II.

Черен щъркел (*Ciconia nigra*) - вид, включен в Червената книга на България т. 2 в категорията уязвим; Приложение II и III на ЗБР.

Глухар (*Tetrao urogallus*) - Включен в Червена книга на България, категория “Застрашен” с регулирано ползване на мъжките .

Орел змияр (*Circetus gallicus*) - гядък вид, включен в Приложение II и III на ЗБР, Приложение I на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България.

Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*) - рядък вид включен в Червената книга на България в категорията уязвим; Приложение II на ЗБР.

Горски бекас (*Scolopax rusticola*) - много рядък гнездящ вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

Южен белогърб кълвач (*Dendrocopos leucotos lilfordi*) - приоритетен за опазване уязвим вид. Включен в Приложение II и III на ЗБР и Червена книга на България, том 2.

Черен кълвач (*Dryocopus martius*) - рядък вид, включен в „Червена книга на България, том 2; Приложение II и III на ЗБР.

Сив кълвач (*Picus canus*) - застрашен вид. Включен в Червената книга на България том II; Приложение II и III на ЗБР.

Голям ястреб (*Accipiter gentilis*) - застрашен вид, включен в Червената книга на България; Приложение III на ЗБР.

Малък ястреб (*Accipiter nisus*) - включен в Червената книга на България том II; Приложение III на ЗБР.

Осояд (*Pernis apivorus*) - уязвим вид, включен в „Червена книга на България, том 2 и в Приложение II и III на ЗБР.

Лещарка (*Tetrastes bonasia*) - застрашен вид. Включен в Приложение II и III на ЗБР.

13. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

На територията на ТП "ДГС - Пловдив" има обявена една защитена територия, която отговарят на т.1 от ВКС 1.1. Те са обявени като защитена местност (ЗМ) по смисъла на Закона за защитените територии.

Защитена местност "Нощувка на малък корморан - Пловдив"

Площ: 82.09 хектара

Местоположение:

1. Област: Пловдив, **Община:** Марица, **Населено място:** с. Костиево

2. Област: Пловдив, **Община:** Пловдив, **Населено място:** гр. Пловдив

3. Област: Пловдив, **Община:** Родопи, **Населено място:** с. Оризари

Попада на територията на: РИОСВ Пловдив

Документи за обявяване: Заповед No.РД-644 от 05.09.2006 г., бр. 85/2006 на Държавен вестник

Документи за промяна:

Промяна в режима на дейностите със Заповед № РД-139/18.02.2014 г., бр. 24/2014 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване местообитание, място за почивка и струпване по време на миграция на малък корморан (*Phalacrocorax pugnax*).

От общата площ на стопанството 6112,8 ха (24,0%) попадат в защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие. Идентифицирани защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие на територията на стопанството са осем зони за опазване на местообитанията и четири зони за опазване на местообитанията на птиците.

I. Защитени зони за опазване на местообитанията:

1. Защитена зона „Попинци” – BG0001039

Обща площ: 20906.72 хектара

Документи за обявяване: Обявена с Решение No.611 от 16.10.2007 г., бр. 85/2007 на Държавен вестник за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Защитена зона „Река Пясъчник” – BG0000444

Обща площ: 1879.97 хектара

Документи за обявяване: Обявена с Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

3. Защитена зона „Река Стряма” – BG0000429

Обща площ: 4078.38 хектара

Документи за обявяване: Обявена с Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

4. Защитена зона „Река Вьча – Тракия” – BG0000424

Площ: 550.32 хектара

Документи за обявяване: Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

5. Защитена зона “Река Марица” – BG0000578

Обща площ: 228,4 ха, от която 172,0 ха залесена и 56,4 ха незалесена.

Документи за обявяване: Обявена с Решение No.122 от 02.03.2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (*Обн. ДВ. бр.21/2007г.*).

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

6. Защитена зона “Родопи- Западни” – BG0001030

Обща площ: 464,3 ха, от която 452,2 ха залесена и 12,1 ха незалесена.

Документи за обявяване: Обявена с Решение № 661 от 16 октомври 2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (*Обн. ДВ. бр.85 от 23 Октомври 2007г.*).

Документи за промяна: Промяна в площта - увеличаване с Решение No.811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на Държавен вестник

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

7. Защитена зона „Брестовица” – BG0001033

Площ: 2670.58 хектара

Документи за обявяване: Решение No.122 от 02.03.2007 г., бр. 21/2007 на Държавен вестник

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

8. Защитена зона “Родопи - Средни” – BG0001031

Обща площ: 22074,4 ха, от която 19204,1 ха залесена и 2870,3 ха незалесена.

Документи за обявяване: Обявена с Решение № 661 от 16 октомври 2007 г. на МС за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (*Обн. ДВ. бр.85 от 23 Октомври 2007г.*).

Документи за промяна: Промяна в площта - увеличаване с Решение No.811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на Държавен вестник

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

II. Защитени зони за опазване на птиците

1. Защитена зона “Язовир Пясъчник” – BG0002010

Обща площ: 3178.32 хектара

Документи за обявяване: Заповед No.РД-574 от 08.09.2008 г., бр. 85/2008 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

2. Защитена зона Марица Пловдив BG0002087

Площ: 1108.81 хектара

Документи за обявяване: Заповед No.РД-836 от 17.11.2008 г., бр. 108/2008 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

3. Защитена зона "Персенк" BG0002105

Площ: 16119.67 хектара

Документи за обявяване: Заповед No.РД-772 от 28.10.2008 г., бр. 103/2008 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на посочените в т. 2 видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици по т. 2, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

4. Защитена зона "Добростан" – BG0002073

Обща площ: 18191,3 ха, от която 15691,0 ха залесена и 2500,3 ха незалесена площ.

Документи за обявяване: Заповед No.РД-528 от 26.05.2010 г., бр. 47/2010 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;

2. Възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.